

slovaškega življenja. Umetnostno povesti niso dovršene. Poleg na folkloristiko bi imel pisatelj gledati tudi na psihologijo slovaškega ljudstva, in tega tu pogrešamo. Knjiga Jančova označuje umotvore velike množice čeških fabulistov, katere lahko razdelimo v dve vrsti: Ena vrsta še precej dobro pozna ljudstvo in narečja (bodisi češka bodisi moravska), a rabi leposlovno obliko kot pretvezo za druge namene; druga vrsta je brez vse živahnosti in obenem ne mara za gradivo, katero obravnava; obedve vrsti pa plujeta daleč od bregov prave umetnosti.

Gabrijele Preissove „*První obrázky ze Slovácka*“ izhajajo sedaj v „Ottovi Laciné knihovně národní.“ — Zeló priljubljena pisateljica podaja tu češkemu občinstvu vrsto prekrasnih slik iz življenja naših pobratimov Slovakov. Vse slike so pravi biseri novelistične umetnosti in so pisateljici pridobile odlično mesto v češkem slovstvu. „Ottova Laciná knihovna národní“ izhaja v založništvu I. Otta v Pragi; vsak teden izide en zvezek po 20 h.

Znani časnikar in podlistkar „Katolickih Listov“ Peter Kopal je izdal pred nedavnim povest „*Apostati*“. Obrazy ze života kněžského i světského. I. díl. Srdce matky. Cena 80 h. — To je imenitno delo, prav edino svoje vrste ne le v češkem slovstvu, ampak v svetovni književnosti sploh. V „Obrani“ piše neki češki duhovnik o ti knjigi: „Še nikoli nisem s takim zanimanjem bral kakega podlistka, kakor „*Apostate*“. Takih spisov bi imelo biti več, — in izobraženstvo bi spoznalo duhovnike, spoznalo bi njih plemenito srce; posledice bi bile za vero gotovo koristne. Ne čudim se, da so „*Apostati*“ v nekaterih krogih malo osupnili, zakaj dotikajo se najbolj bolnih mest, režejo v rane, ali govoré iz duše mlajšemu duhovništvu, kateremu so posvečeni. Ako bi bili „*Apostati*“ izšli pred Husom in Lutrom, ne bi bila „reformacija“ napravila toliko hudega, kar čutimo še danes. Takoj, ko sem prečital knjigo, so mi prišle na misel besede: *Si nosmetipsos iudicaremus, non iudicaremur a Domino*.“ Izkratka: to je autokritika sedanjega duhovništva. In kakšna je vsebina te zanimive povesti? Neki duhovnik iz ljubuzni do kalvinskega dekleta odpade od katoliške cerkve, a materino srce ga pripelje zopet nazaj. Najbolj sta me pretresli poglavji VIII. (Svatební noc) in IX. (Zoufalec.) Popisovanje prizorov je tu zeló mojstrsko, tako da se čitatelj nehoté spominja podobnih prizorov v romanu E. Zole „*Terèse Raquin*“, sevé, da v naši povesti ni znanega zolovskega cinizma.

Jindřich Š. Baar: *Nalezeno na cestě všedního života*. Studie a nálady. V Praze. V. Kotrba. 1901. Cena 1 K. — Druga knjiga iz peresa

duhovnika J. Š. Baara. Nekoliko večjih del je objavila „*Obrázková Revue*“ in „*Nový Život*“. Baar raste in je prerastel čez glavo že marsikomu, ki je z njim skupno objavil svoje prve umotvore. Izpočetka je pisal verze, in nihče se takrat ni nadejal, da postane iz njega današnji Baar, pisatelj „*Křižové cesty*“, „*Farské paničky*“ in le-te nove knjige. Močna, moderna slovstvena struja ni ostala brez vpliva na Baara; mnogo je proučeval, še več čital z vsemi čuti svoje mlade, pesniške duše in je končno našel samega sebe. Baar je danes na dobrem potu; zdi se, da je novi Beneš-Třebízský, toda s tem razločkom, da je večji umetnik, ki moderno čuti in misli. — Knjiga obsega devet slik: „*Virtuos*“, „*Z cyklu: Stroje*“, „*Kapsár*“, „*Dne 24. prosince*“, „*Pro syna*“, „*Matka*“, „*Láska k bližnímu*“, „*V kampani*“, „*Žebrák*“. Ravno tako, kakor so se prijetno čitali Baarovi verzi, se čita tudi njegova proza; v pesmih se je srečno približal narodnemu pesništvu, in tudi njegova proza je zopet vzeta iz ljudstva in pisana za ljudstvo. Dasi imenuje svoje slike „najdene na potu vsakdanjega življenja“, vendar niso vsakdanje, ampak zeló lepe, dovršene, res umetniške. To so istinite „studije“, zlasti tam, kjer pisatelj slika stroje in življenje v tovarni.

Od najnovejših publikacij je zeló zanimiva tudi knjiga Fr. J. Čečetky: „*Od kolébky do hrobu*.“ To je vrsta etnografičnih slik iz poděbradskega kraja na Češkem. (Založila „*Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrby*“ v Pragi. Cena 3 K.) Čečetkova knjiga je zeló obogatila češko folkloristično slovstvo. Čečetka piše živo in zanimivo. To ni suho naštevanje dejstev, ampak pisatelj nas pelje med ljudstvo, da ga z lastnimi očmi opazujemo. V dvajsetih oddelkih nam pisatelj slika celo življenje češkega seljaka od tistega trenutka, ko se v družini pričakuje prihod novega dediča, do žalostnega dogodka, ko zvonovi naznanjajo, da nesejo gospodarja v grob. Popisuje nam otroško življenje, prvo ljubezen, ženitovanje, razlaga nam, kako se češko ljudstvo zdravi, kaj jí in kaj pije, kaj si pripoveduje itd. Z eno besedo „*Od kolébky do hrobu*“ je knjiga, katera bode vsakoga kratkočasila in poučila.

Marljivo založništvo Fr. Šimáčka v Pragi je začelo izdajati *izbrane spise K. V. Raisa*. V prvih snopičih je slika iz duhovniškega življenja „*Západ*“. — Slovstvena dela K. V. Raisa so se v zadnjem desetletju zeló prikupila češkemu občinstvu; danes jih najdeš povsod, kamorkoli pride češka knjiga. Rais spada med najpopularnejše in najvažnejše češke književnike. Njegovi krkonoški kmetje in kmetice, zakotniki in zakotnice, duhovniki in učitelji tvorijo danes celo galerijo čisto posebnih književnih slik. To so v resnici gorske

podobe, to so portreti po naravi, katere podaja Rais v svojih spisih; iz njih diše čista narava kraja, iz katerega so vzete. Rais sam jih je imenoval „horské kořeny“. Čitatelj se kar zaljubi v ta gorski kraj in v njegove prebivalce! Poln občudovanja pa tudi gleda tiste, ki so temu gorskemu ljudstvu v svojem poklicu kot duhovniki ali učitelji posvetili svoje življenje in ž njim — da

prevajajo češki prelagatelji z marljivo roko najrazličnejše književne proizvode. Koliko se tu izgubi fizičnega dela, koliko časa in denarja! Dejstvo je, da je češki bravec samo zbežan zaradi čezmerne plodovitosti češkega tiska, da ne vé, kam naj se obrne in kaj naj si izvoli. Senzacijske stvari „najmodernejših“ pa so vendarle bravce razočarale popolnoma, tako da pametnejši čitatelji ne čitajo ničesar ali

Siroti.

tako rečem — skup zrastle. Raisovi spisi imajo veliko umetniško ceno in so zdravo berilo za vse.

Koliko se je v poslednji dobi izdalo na Češkem knjig! Ali kako malo je dobrih, v resnici dobrih! Človek bi jih lahko na prstih seštel. Vse drugo je berilo za lačne bravce, ki nič ne mislijo in se bojé misli. Samo kratkočasiti se hočejo in nič več. Da, domača produkcija niti ne zadoščuje. Iz tujine

pa čitajo stare pisatelje. Zdi se, da se je nekaka bolezen lotila češkega slovstva, bolezen epidemična, ki so jo zanesli iz tujine na Češko in Čehom umetno vcepili. A sedaj je vendar nastal preobrat na bolje. Zrak se čisti, ugasla imena starih pisateljev začenjajo zopet žareti. Dal Bog, da bi to imelo kaj uspeha!

Fr. Štingl.